

Almega Tjänsteindikator Q3 2012

**SKUGGORNÄ VÄXER INOM
TJÄNSTESEKTORN**

Skuggorna växer inom tjänstesektorn

*Almegas **tjänsteindikator** för tredje kvartalet i år visar att produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn ligger kvar på ungefär samma tillväxttakt som under andra kvartalet. Almegas indikator visar att tillväxttakten i tjänstesektorn under tredje kvartalet bör ligga klart under 3 procent. Flera indikatorer signalerar nu en svagare utveckling inom tjänstesektorn under tredje kvartalet jämfört med första halvåret.*

*Almegas **arbetsmarknadsindikator** för tredje kvartalet i år visar att jobbtillväxten fortsätter att vara svag, och ungefär lika svag som under andra kvartalet. Den enda ljuspunkten var att sysselsättningen ökade starkt inom hotell och restaurang. För övrigt var utvecklingen av sysselsättningen svag eller negativ i flertalet tjänstebranscher.*

*Almegas **prisindikator** indikerar att företagens priser fortsätter att öka under tredje kvartalet men i en allt mindre andel av företagen. Prisindikatorn pekar på långsammare prisökningar inom framförallt handeln.*

Almezas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Den är väl lämpad för att på ett tidigt stadium pricka in vändpunkterna i konjunkturen. Exempelvis förutspådde Almega redan i juni 2009 med hjälp av tjänsteindikatorn att produktionsnedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle komma att bli relativt kortvarig, vilket också skulle visa sig stämma.

Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för den faktiska utvecklingen av såväl produktion som priser och arbetsmarknad och ligger cirka ett kvartal före publiceringen av det faktiska utfallet från SCB:s nationalräkenskaper. Den är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans väger tungt i Sveriges totala produktion. Tjänsteproducenterna inom näringslivet svarar för cirka hälften av BNP, och 45 procent av den totala sysselsättningen.

Ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn:

Lena Hagman
chefekonom Almega
tel. 08-762 69 61, 0761-08 52 51 lena.hagman@almega.se

Linnea Kvist
branschanalytiker Almega
tel. 08-762 66 21, 070-590 34 45 linnea.kvist@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 10 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt cirka 500 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Samhallförbundet
- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Bemanningsföretagen
- IT&Telekomföretagen inom Almega
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Tillväxten förblir oförändrad, men på vilken nivå?	6
3	Svag jobbtillväxt i tjänstesektorn	18
4	Priserna fortsätter att öka men i allt långsammare takt	23

Fakta om tjänsteindikatorn

Från och med tredje kvartalet 2010 baseras Tjänsteindikatorn på den nya svenska näringsgrensindelningen SNI 2007. Den kvartalsvisa Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet övergick till SNI 2007 i juli 2010. Urvalet av företag har förändrats, nya branscher tillkommit och några fallit bort. Tjänsteindikatorn bygger från och med första kvartalet 2011 på en ny skattning utifrån de nya tidsserierna i KI-barometern i förhållande till utfallet enligt de svenska nationalräkenskaperna, se faktarutan nedan. För mer information om övergången till SNI 2007, se www.konj.se

Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, dåvarande chefekonom för Almega. Indikatorn bygger på Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet, och täcker in nära 90 procent av den privata tjänstesektorn. De branscher som saknas är utbildning, hälso- och sjukvård samt samhälls- och personliga tjänster inom näringslivet. Tjänsteindikatorn är ett instrument för kortsiktiga konjunkturanalyser, och för att tidigt förutspå vändpunkter i konjunkturen för tjänstesektorn.

Tjänsteindikatorn bygger på långa tidsserier för den privata tjänstesektorn, som uppdateras varje kvartal. Tidsserierna har skattats mot utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn för det närmast kommande kvartalet. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagets förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen enligt de svenska nationalräkenskaperna.

Tjänsteindikatorn kan anta värden mellan 0 och 100, där värden över 50 anger ökad produktion, och under 50 följaktligen minskad produktion.

Även Almegas arbetsmarknads- samt prisindikator bygger på historiska tidsserier från Konjunkturbarometern. Samtliga tre nämnda indikatorer har visat ett högt prognosvärde.

Förutom att ange riktningen för produktion, sysselsättning och priser under det kommande kvartalet, analyseras barometerindikatorerna i relation till den faktiska utvecklingen i kvantitativa termer enligt annan statistik, exempelvis de svenska nationalräkenskaperna samt prisstatistik.

1 Sammanfattning

Almegas **tjänsteindikator** för tredje kvartalet i år visar att produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn ligger kvar på ungefär samma tillväxttakt som under andra kvartalet. Almegas indikator visar att tillväxttakten i tjänstesektorn bör ligga klart lägre än 3 procent under tredje kvartalet.

Vidare är det värt att notera att det är en ovanligt stor skillnad mellan vad SCB:s månadsstatistik för tjänsteproduktionen visar och vad ”snabberäkningen” av motsvarande tillväxt enligt nationalräkenskaperna visar. De två statistikällorna ger alltså två olika signaler om konjunkturläget för tjänstesektorn. Snabberäkningen signalerar fortsatt relativt hög tillväxt under andra kvartalet och månadsstatistiken en klar avmattning. Det är därför rimligt att tro att nationalräkenskaperna kommer att revidera ned tillväxten för tjänsteproduktionen i sin nya beräkning av andra kvartalet som baseras på mer fullständigt dataunderlag, vilket också är i linje med Almegas tjänsteindikator.

Tjänsteföretagens optimism under året om hur efterfrågan på deras tjänster ska komma att utvecklas har upprätthållits förvånansvärt länge mot bakgrund av att företagens förväntningar om efterfrågan inte matchat utfallet. Flera indikatorer signalerar nu en svagare utveckling inom tjänstesektorn under tredje kvartalet jämfört med de två första kvartalen. Medan flera av de branscher som visat starkast tillväxt hittills i år ser ut att möta svagare efterfrågan efter sommaren, syns ännu inga tecken på en försvagning för den bransch som uppmätt den högsta tillväxten i år, det vill säga hälso-, sjukvård samt omsorg. Flertalet indikatorer tyder på en fortsatt stark efterfrågan och därmed produktionstillväxt under resten av året för denna bransch. Däremot har tillväxten mattats för bland annat företagstjänster, telekommunikation, detalj- och partihandel och flera indikatorer signalerar avmattning för ännu fler branscher.

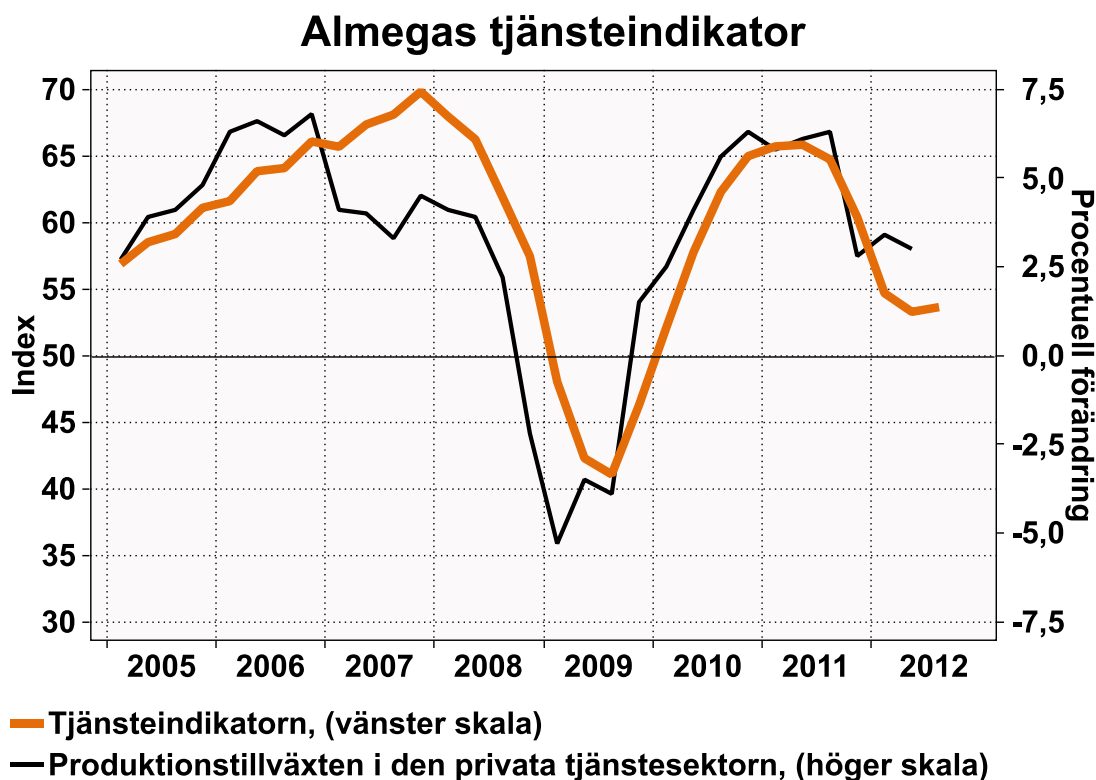
Almegas **arbetsmarknadsindikator** för tredje kvartalet i år visar att jobbtillväxten fortsätter att vara svag, och ungefär lika svag som under andra kvartalet. Den enda ljuspunkten var att sysselsättningen ökade starkt inom hotell och restaurang under andra kvartalet. För övrigt var utvecklingen av sysselsättningen svag eller negativ i flertalet tjänstebanscher. Den stora sektorn företagstjänster upphörde att bidra starkt till ökningen av sysselsättningen. Det är första gången sedan år 2009 sysselsättningen inom företagstjänster, som är den sektor som bidragit mest till tjänstesektorns jobbtillväxt, minskar. Det här kan vara ett tecken på att branschen nu drabbats av den fortsatt svaga utvecklingen för exportindustrin, men mycket talar även för att företagstjänster fått mer akuta problem med att hitta den kompetens som företagen söker på den svenska arbetsmarknaden. Flertalet av de branscher som ingår i företagstjänster behöver nämligen fortfarande öka antalet anställda, ändå faller sysselsättningen.

Almegas **prisindikator** indikerar att företagens priser fortsätter att öka under tredje kvartalet, men i en allt mindre andel av företagen. Prisindikatorn pekar på långsammare prisökningar inom framförallt handeln. För övriga tjänster väntas prisökningstakten under tredje kvartalet ligga kvar på samma nivå som under andra kvartalet.

2 Tillväxten förblir oförändrad, men på vilken nivå?

Almegas tjänsteindikator för tredje kvartalet i år visar att produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn ligger kvar på ungefär samma tillväxttakt som under andra kvartalet. Frågan är bara vilken tillväxttakt som tjänstesektorn faktiskt hade under andra kvartalet, då det är en ovanligt stor skillnad mellan vad SCB:s månadsstatistik för tjänsteproduktionen visar för tillväxttakt och vad "snabberäkningen" av motsvarande tillväxt enligt nationalräkenskaperna (NR) visar för andra kvartalet. Enligt NR ökade tjänsteproduktionen med 3 procent under andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal förra året, men enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex ökade produktionen med endast 0,7 procent under denna period. Almegas tjänsteindikator indikerar att tillväxttakten i tjänstesektorn enligt NR bör komma ned mot en klart lägre takt än 3 procent under tredje kvartalet, se diagram 1. Utfallet enligt NR kommer den 29 november.

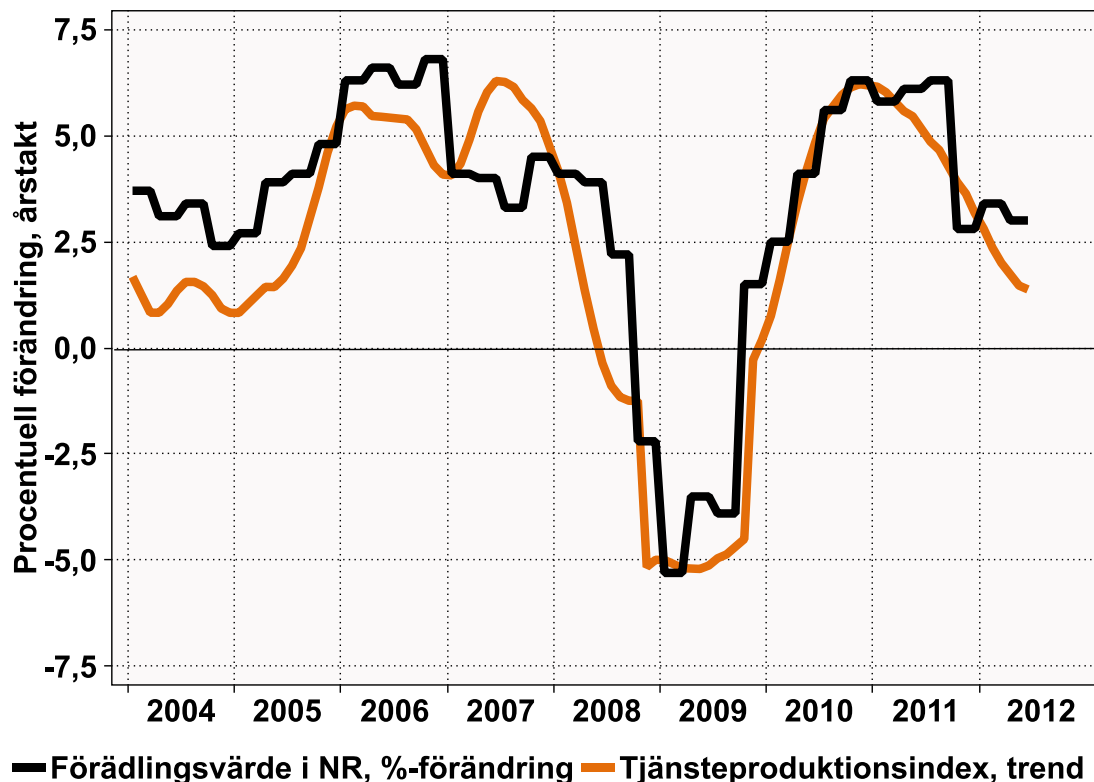
Diagram 1 Tjänsteindikatorn och den faktiska tillväxten i tjänstesektorn, förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Almega, KI-barometern, SCB, Macrobond.

Tjänsteproduktionen visar en svagare tillväxttakt under andra kvartalet jämfört med första kvartalet enligt både NR och månadsstatistiken, men avmattningen var enligt NR marginell, från en tillväxt på 3,4 procent första kvartalet till 3 procent andra kvartalet. Däremot visar månadsstatistiken en avmattning, från 2,4 procent första kvartalet till 0,7 procent, vilket indikerar en klar avmattning. De två statistikällorna ger alltså två olika signaler om konjunkturläget för tjänstesektorn. Dessutom visar tjänsteproduktionsindex, det vill säga månadsstatistiken, en nedgång mellan första och andra kvartalet säsongrensat, med 0,2 procent, medan NR däremot visar en motsvarande ökning med 1,2 procent, vilket är en stor skillnad. En tillväxt på 1,2 procent uppräknat till årstakt ligger på hela 4,9 procent, medan en takt på -0,2 uppräknat till årstakt ligger på ett produktionsfall med 0,8 procent, om den negativa trenden skulle hålla i sig fyra kvartal i rad.

Diagram 2 Produktionsvolymen i den privata tjänstesektorn, kalenderkorrigerat

Källa: SCB, Macrobond.

Tjänsteproduktionsindex har oftast samvarierat ganska väl med det kvartalsvisa utfallet för tjänstesektorns förädlingsvärde enligt nationalräkenskaperna, men NR avviker nu med betydligt högre tillväxttal för både första och andra kvartalet i år, se diagram 2. Månadsstatistiken ger ändå en fingervisning om riktningen för tjänsteproduktionen, eftersom utvecklingen enligt NR brukar följa månadsstatistiken, även om enstaka

kvartal kan skilja sig åt. Sannolikt kommer utfallet från nationalräkenskaperna för tredje kvartalet följa med månadsstatistiken och visa svagare tillväxt jämfört med första halvåret. Något som talar för detta är att NR:s första beräkning av andra kvartalet baseras på ofullständiga uppgifter för kvartalet. Exempelvis hade NR inte tillgång till fullständigt tjänsteproduktionsindex för juni, som efter publiceringen av NR visade en svag utveckling. Hur som helst tyder utfallet för andra kvartalet på att tjänsteproduktionen mattats av och indikatorer signalerar en fortsatt svag utveckling under tredje kvartalet för tjänstesektorn totalt sett.

Tjänsteexporten drog upp BNP, men oklart vilken typ av export som ligger bakom?

Tjänsteexporten ökade emellertid starkt under andra kvartalet, med drygt 6 procent, medan varuexporten inte visade någon ökning alls. Nettoexporten av tjänster bidrog med hela 0,6 procentenheter till Sveriges faktiska BNP-tillväxt på 1,8 procent andra kvartalet.¹ Även under första kvartalet var bidraget starkt från tjänsteexporten till BNP-tillväxten, 0,5 procentenheter. Vid snabberäkningen av BNP för andra kvartalet saknades dataunderlag för tjänsteexporten, varför det första preliminära utfallet bygger på en uppskattning. Som användare av statistiken frågar man sig vad det var för typ av tjänsteexport som ökade så starkt, men det kan inte SCB upplysa om i denna snabberäkning av BNP. Almegas har under flera år efterlyst mer detaljerad redovisning av tjänsteexporten, för att användare av statistiken ska förstå bättre vad det är som driver den och vilka delar av tjänsteexporten som tidvis kan påverka hela Sveriges BNP-tillväxt så kraftigt. Utan kunskap kan de starka siffrorna för tjänsteexporten lätt misstolkas. Exempelvis har vissa år ett fåtal stora exportföretags försäljning av varor från dotterbolag eller återförsäljare utomlands starkt dragit upp tjänsteexporten och påverkat BNP-tillväxten med flera tiondelar, utan att dessa varor exporterats från Sverige, så kallad merchanting.² Det vill säga, en stark ökning av tjänsteexporten kan bero på ökad merchanting och kan i dessa fall inte tolkas som ett tecken på gynnsam tjänsteexport från Sverige som för närvarande genererar sysselsättning i Sverige. I stället handlar det om att stora multinationella företag tar hem intäkter från försäljning utomlands, som kompensation för den forskning och utveckling som dessa företag tidigare bedrivit i Sverige för att utveckla produkterna som nu säljs från bolag utomlands.

Almegas tjänsteindikator baseras på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturbarometern och produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt NR, se faktaruta på sidan 4. Under första och andra kvartalet har Almegas

¹ Denna tillväxt på 1,8 procent är den som faktiskt uppmättes, då förändringen inte korrigerats för att det var färre antal arbetsdagar under andra kvartalet i år jämfört med andra kvartalet 2011. Då man korrigerar för detta genom att räkna bort effekter av olika antal arbetsdagar mellan åren, ökade BNP med 2,3 procent under andra kvartalet i år.

² Se vidare information om denna typ av tjänsteexport, dvs. ”merchanting” i Almegas konjunkturrapporter från maj 2011 samt oktober 2011, som kan hämtas från www.almega.se

indikator legat relativt nära SCB:s tjänsteproduktionsindex, det vill säga båda har indikerat en avmattning under andra kvartalet, se diagram 3.

Faktaruta: Stor skillnad mellan BNP från produktions- och användningssidan 2:a kvartalet

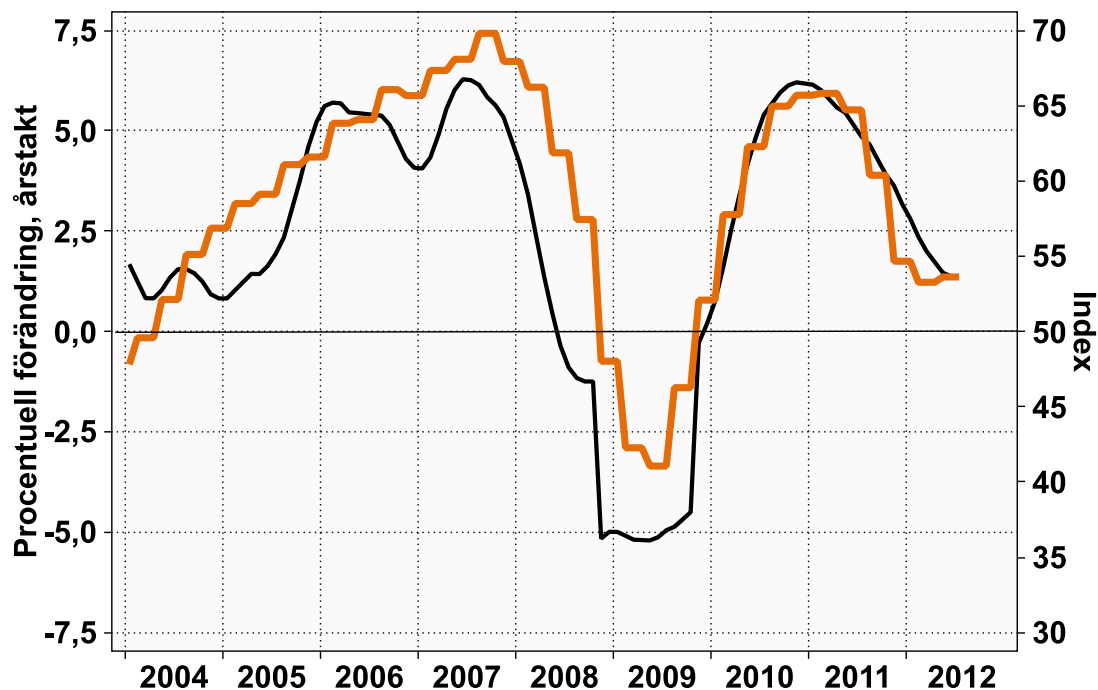
Beräkningen av BNP för andra kvartalet gav produktionssidan före avstämning en utveckling av BNP på 0,9 procent. Beräkningarna från användningssidan visade däremot en BNP-utveckling på 1,8 procent. Det har varierat vilken "sida" som NR väljer att luta sig mest mot för att komma fram till en slutlig BNP-siffra, men vi har noterat att NR oftast valt den sida som visat högst tillväxt. I snabberäkningen av BNP andra kvartalet i år valde NR att luta sig helt mot användningssidan, och justerade därför upp industri-, övrig varuproduktion och tjänsteproduktionen för att få BNP att gå ihop. SCB har inte motiverat varför NR valt den ena eller andra sidan och Almega efterlyser löpande förklaringar om detta.

Då Sveriges totala produktion, BNP, bestäms i NR görs en beräkning av BNP både genom att summera Sveriges totala produktion samt den totala efterfrågan, eller "användningen" i ekonomin. Dessa två beräkningar ska i bästa fall visa samma utveckling, men oftast skiljer de sig åt. Därför görs en avstämning så att de ska gå ihop och visa samma utvecklingstal. Under de senaste snart tio åren har NR valt att lägga sig närmare produktionssidan i över hälften av fallen, även fast NR ofta sagt att användningssidan är mer tillförlitlig. Endast vid tre tillfällen har NR lagt sig mitt emellan produktions- och användningssidan.

För andra kvartalet varje år tas en snabberäkning av NR fram, med syfte att vara underlag till regeringens höstbudget. Snabberäkningen av BNP för andra kvartalet är mer osäker än den första beräkningen av övriga kvartal, eftersom underlagen för "Snabben" är mer ofullständiga, då de i hög grad bygger på uppgifter för endast april och maj. I mitten av september kommer därför en uppdaterad beräkning som bygger på mer fullständig information om andra kvartalets BNP.

Liksom vid en ordinarie kvartalsberäkning baseras huvudparten av beräkningarna av tjänsteproduktionen på tjänsteproduktionsindex. Vid tiden för Snabben saknas fortfarande en del rapportering från företagen och tjänsteproduktionsindex saknas ännu för juni. För några branscher kompletteras tjänsteproduktionsindex med annan statistik, till exempel delårsrapporter. Bostadstjänster och bank- och försäkringstjänster ingår inte i tjänsteproduktionsindex, varför NR gör kompletterande beräkningar för dessa delar för att kunna beräkna den totala tjänsteproduktionen. I en ordinarie beräkning används tjänsteprisindex (TPI) för att beräkna fasta priser i de flesta tjänstebanscher. TPI finns inte tillgängligt till snabberäkningen av andra kvartalets produktion. Därför görs en prognos på prisindex för andra kvartalets snabberäkning av tjänsteproduktionens tillväxt. Se vidare information från SCB: "Snabberäkning av andra kvartalet", 30 juli 2012.

Diagram 3 Tjänsteproduktionsindex och tjänsteindikatorn

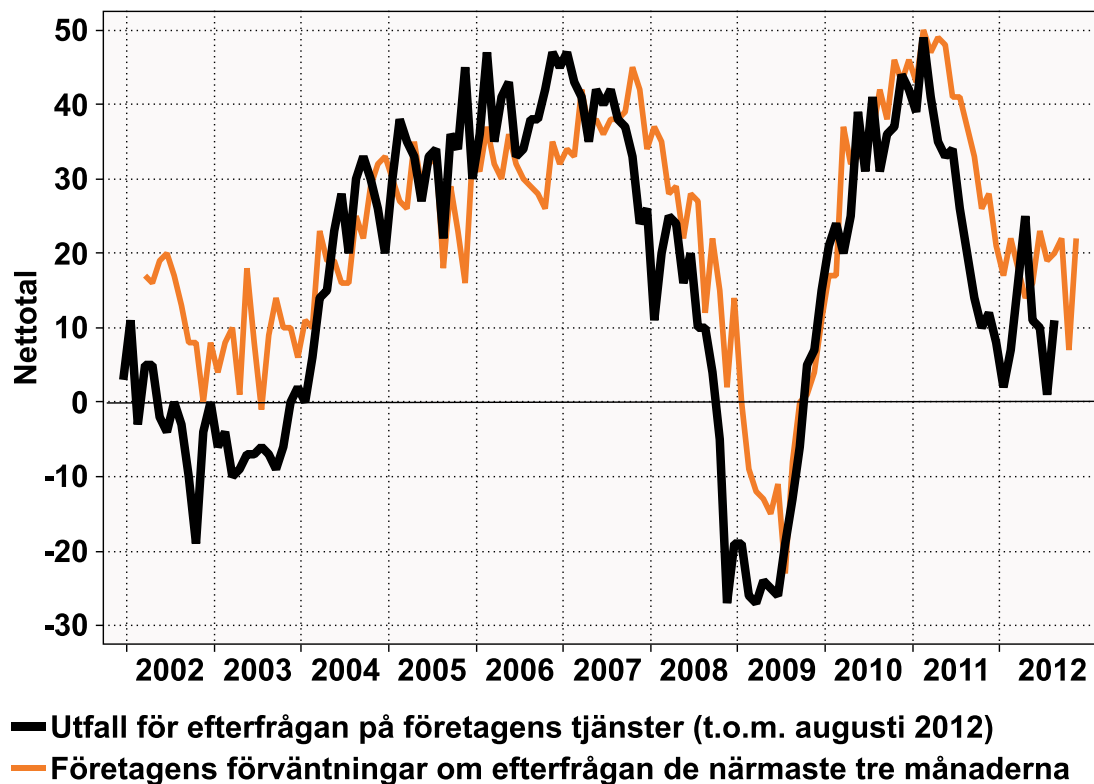
— Tjänsteindikatorn, (höger skala)

— Tjänsteproduktionsindex, trend, kalenderkorrigerat, (vänster skala)

Källa: Almega, SCB, Macrobond.

Tjänsteföretagens optimism om hur efterfrågan på deras tjänster kommer att utvecklas under de närmaste månaderna har dämpats jämfört med förra året, men hållit sig förvånansvärt väl uppe hittills i år, mot bakgrund av att den faktiska utvecklingen kommit in sämre än väntat, se diagram 4. Senast i augusti drog företagen upp sina förväntningar enligt KI-barometern om de närmaste tre månadernas efterfrågeutveckling. Nu räknar nära en tredjedel av tjänsteföretagen med ökad efterfrågan fram till och med november. Det är ungefär en lika stor andel av företagen som räknade med ökad efterfrågan i april. Utfallet för andra kvartalet blev emellertid en ökning för en mindre andel av företagen än väntat, en fjärdedel, och en minskning för 15 procent av dem. De senaste tre månaderna blev också sämre än väntat, då endast en femtedel av företagen rapporterat ökad efterfrågan och 14 procent minskad efterfrågan. Med andra ord har tjänsteföretagen överraskats av en sämre utveckling än väntat och frågan är om de kommer att bli överraskade på samma sätt även under hösten.

Diagram 4 Privata tjänstenärningar, förväntningar och utfall för efterfrågan på företagens tjänster

Källa: KI-barometern, Macrobond.

Den faktiska efterfrågan kan åter komma att utvecklas sämre än väntat i samband med svagare efterfrågan, både från exportmarknader och på den svenska hemmamarknaden under hösten, vilket flera indikatorer tyder på. Bland annat har hushållen i Sverige under sommaren blivit mer pessimistiska om utvecklingen av arbetslösheten i Sverige under det närmaste året samt utvecklingen i svensk ekonomi.³ I vår förra tjänsteindikator i juni flaggade vi för att konjunkturindikatorerna mycket väl skulle komma att vända nedåt igen.

De flesta prognosinstitut räknade i början av året med en gradvis konjunkturförbättring från och med tredje kvartalet i år. Nu talar konjunkturindikatorer i stället för en allt svagare utveckling under andra halvåret och att återhämtningen skjuts framåt.

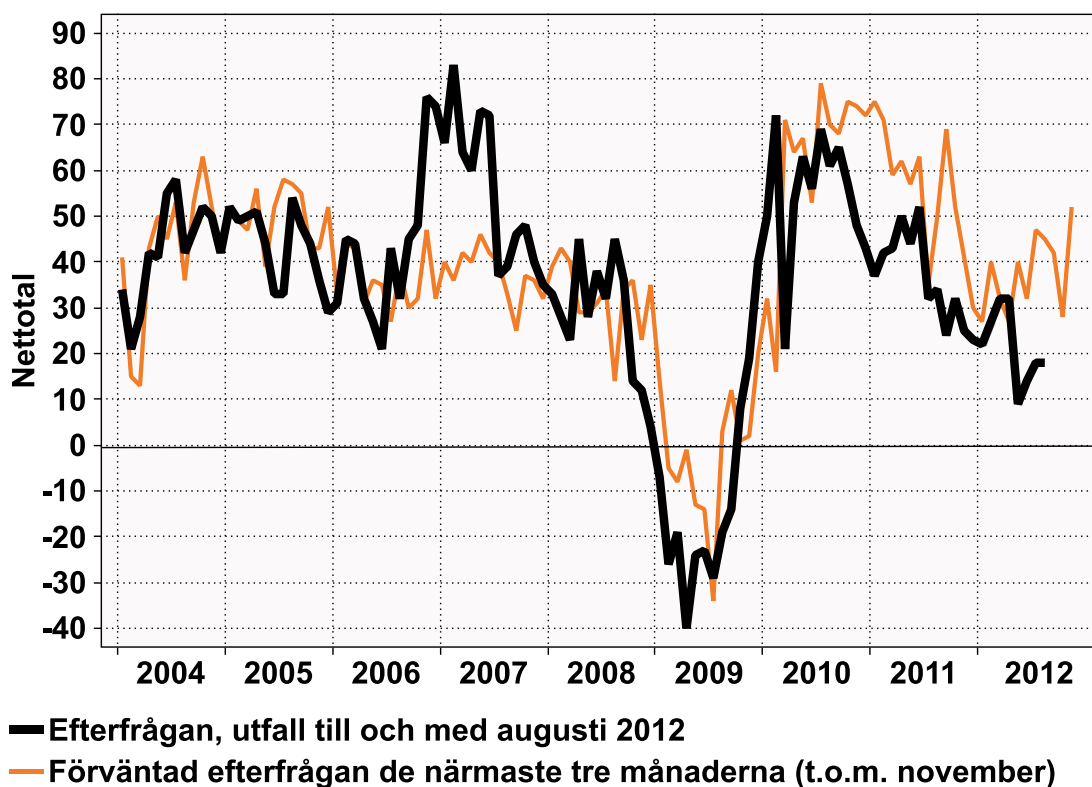
³ Se Konjunkturbarometern och Hushållens inköpsplaner, KI, augusti 2012.

Några branscher håller ännu tillväxten uppe

Under årets andra kvartal var det, enligt KI-barometern, främst datakonsulter och bemanningsföretag som var de mest optimistiska företagen inom tjänstesektorn vad gäller efterfrågan det närmaste kvartalet och halvåret. Inte någon tjänstebanssch räknade med minskad efterfrågan under andra halvåret. Vilka branscher är nu fortsatt optimister om de närmaste månaderna och vilka har blivit mer pessimistiska?

Till att börja med så är de tidigare största optimisterna, det vill säga **datakonsulterna**, fortsatt optimistiska om de närmaste månadernas utveckling av efterfrågan på deras tjänster. Nu räknar nära 60 procent av dem med ökad efterfrågan till och med november. Det är en lika stor andel som i april trodde på en motsvarande ökning, medan utfallet för andra kvartalet blev en ökning för 40 procent av företagen. För de senaste tre månaderna rapporterar nu endast en fjärdedel av företagen att efterfrågan ökade, och 12 procent att den minskade. Med andra ord har den faktiska utvecklingen av efterfrågan blivit klart svagare än vad företagen räknat med, se diagram 5.

Diagram 5 Efterfrågan för datakonsulter, programvaruproducenter o.d., säsongrensat

Källa: KI-barometern, Macrobond.

Den ökade optimismen bland datakonsulter kan möjligen förklaras av att efterfrågan faktiskt kan öka på deras tjänster då konjunkturen viker i andra branscher. Konsulterna kan då bidra till effektiviseringar och minskade kostnader för drift och underhåll av IT-system med mera. Efterfrågan från offentlig sektor ser också ut att upprätthållas relativt väl.

Produktionstillväxten för datakonsultbranschen var fortfarande stark senast i juni, med en tillväxt på 8,3 procent jämfört med motsvarande månad förra året. Hittills i år (till och med juni) ligger tillväxten på 6,9 procent jämfört med första halvåret 2011, se vidare tabell 1. Tillväxttakten var alltså ännu stark för datakonsulter i juni, och högre än genomsnittet för första halvåret. Detsamma gäller hälso- och sjukvård, omsorg samt kultur, nöje och fritid. Starkast tillväxt hittills i år har hälso-, sjukvård och omsorg, med 8,2 procent jämfört med motsvarande period förra året.

Hotell och restaurang samt uthyrnings- och resetjänster visade i juni en starkare tillväxt än genomsnittet för första halvåret, vilket tyder på att dessa branscher accelererat upp sin produktionstillväxt under första halvåret. Däremot har tillväxten mattats av för bland annat företagstjänster, telekommunikation, detalj- och partihandel, som i juni visar en svagare tillväxt än genomsnittet för första halvåret. För fastighetsverksamhet, motorhandel, transport och magasinering samt utbildningsföretag har produktionen minskat under första halvåret jämfört med motsvarande period förra året. Kraftigast faller produktionen för utbildningsbranschen.

Den privata tjänstesektorn totalt visade en tillväxt hittills i år på 1,5 procent, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. De branscher som ligger under detta genomsnitt, markerade med rött i tabell 1, utgör nära hälften av den totala tjänstesektorn.

Drygt en tredjedel av tjänstesektorn har däremot upprätthållit en relativt stark tillväxt hittills i år, men som vi nämnt talar flera indikatorer för en avmattning under hösten. Vad gäller turismen i Sverige och branscher med nära anknytning till hushållens benägenhet att konsumera, det vill säga kultur, nöje, fritid, hotell och restaurang finns också vissa faktorer som talar för en avmattning framöver. Exempelvis tror fler hushåll att arbetslösheten kommer att öka under det närmaste året. Dessutom har den svenska kronan stärkts rejält under sommaren, vilket bör motverka konsumtionen från utländska besökare i Sverige.

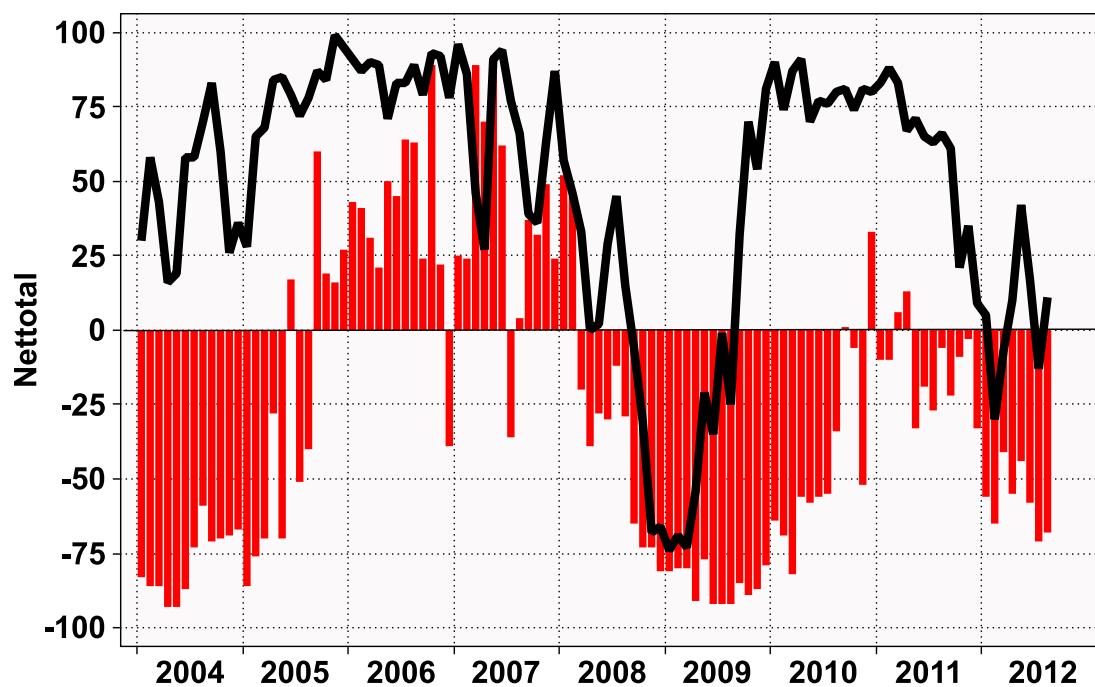
Tabell 1 Produktionstillväxt, fasta priser kalenderkorrigerat, procentuell förändring

Ranking efter tillväxttakt hittills i år	Juni 2012/ juni 2011	1:a halvåret 2012/ 1:a halvåret 2011
Hälsa- och sjukvård, omsorg	9,3	8,2
Datakonsultverksamhet o.d.	8,3	6,9
Kultur, nöje och fritid	8,7	4,4
Företagstjänster	3,0	4,1
Hotell och restaurangverksamhet	5,0	3,3
Uthyrnings-, samt resetjänster	8,7	3,1
Telekommunikation	0,7	2,6
Detaljhandel	0,5	1,5
Partihandel	0,1	1,2
Fastighetsverksamhet	-3,6	-1,3
Motorhandel	-4,7	-1,9
Transport och magasinering	-1,6	-2,1
Utbildningsväsendet	-14,4	-2,8
Privat tjänstesektor totalt	1,1	1,5

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex, 6 augusti 2012.

Indikatorer för bemanningsbranschen talar också för en svagare utveckling under tredje kvartalet. Efter en ljusare utveckling av efterfrågan på bemanningstjänster under andra kvartalet har efterfrågan utvecklats svagare under de senaste månaderna. Även utvecklingen av företagens verksamhet har utvecklats svagare under de senaste månaderna än under andra kvartalet. En övervägande andel av företagen inom branschen anser att volymen av inneliggande uppdrag hittills i år varit för liten. I augusti ansåg cirka 60 procent av företagen att uppdragsvolymen i dagsläget är för liten, se diagram 6.

Diagram 6 Utvecklingen för bemannings- och arbetsförmedlingsföretag

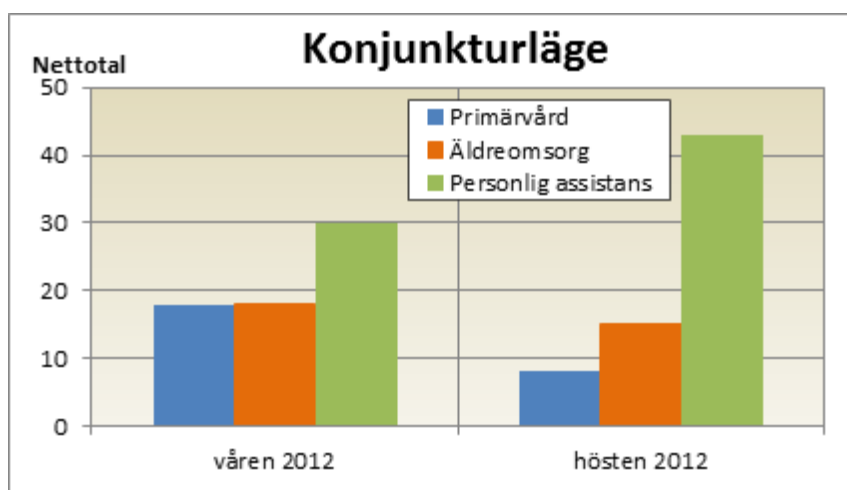
- Utvecklingen av företagets verksamhet
- Volymen av inläggande uppdrag (nulägesomdöme)

Källa: KI-barometern, Macrobond.

Medan flera av de branscher som visat starkast tillväxt hittills i år ser ut att möta svagare efterfrågan efter sommaren, syns ännu inga tecken på en försvagning av efterfrågan för den bransch som uppmätt den högsta tillväxten hittills i år, det vill säga hälso-, sjukvård samt omsorg. Vårdföretagarnas vårdbarometer⁴ tyder på en fortsatt stark konjunktur under resten av året för branschen. Med utgångspunkt från den redan starka produktionstillväxten inom hälso- och sjukvård samt omsorg under första halvåret i år talar de ljusa förväntningarna för fortsatt stark tillväxt under resten av året.

Konjunkturläget var under första halvåret i år bättre än normalt inom samtliga tre undersökta delbranscher; Primärvård, äldreomsorg och personlig assistans. Inför hösten 2012 räknar den privata vårdsektorn med ännu bättre konjunktur. Medan nästan inga företag räknar med ett försämrat läge tror ungefär vart tredje företag på en konjunkturförbättring.

Diagram 7 Företagen som räknar med konjunkturförbättring överväger⁵

Källa: Vårdbarometern, vår/sommar 2012, Vårdföretagarna.

Efterfrågan på företagens tjänster väntas öka under andra halvåret för sektorn som helhet. Ökningen väntas dock enbart ske inom primärvården och personlig assistans – delbranscher där människors fria val styr efterfrågan – medan efterfrågan inom äldreomsorgen väntas vara oförändrad. Personlig assistans ser ljusast på den närmaste framtiden. Bara vart tionde vård företag uppger att det är bristande efterfrågan som lägger hinder i vägen för expansion.

⁴ Konjunkturbarometer för vård- och omsorgssektorn, vår/sommar 2012, Vårdföretagarna. Svaren i undersökningen samlades in under perioden 9 maj 13 juni och andelen svarande av tillfrågade verksamhetsställen uppgår till 78 procent. Undersökningen baseras på ett urval om ca 480 verksamhetsställen.

⁵ Nettotal som är positiva, som i diagram 7, betyder att andelen företag som svarat ”positiv utveckling” av konjunkturen är större än andelen som svarat ”negativ utveckling”.

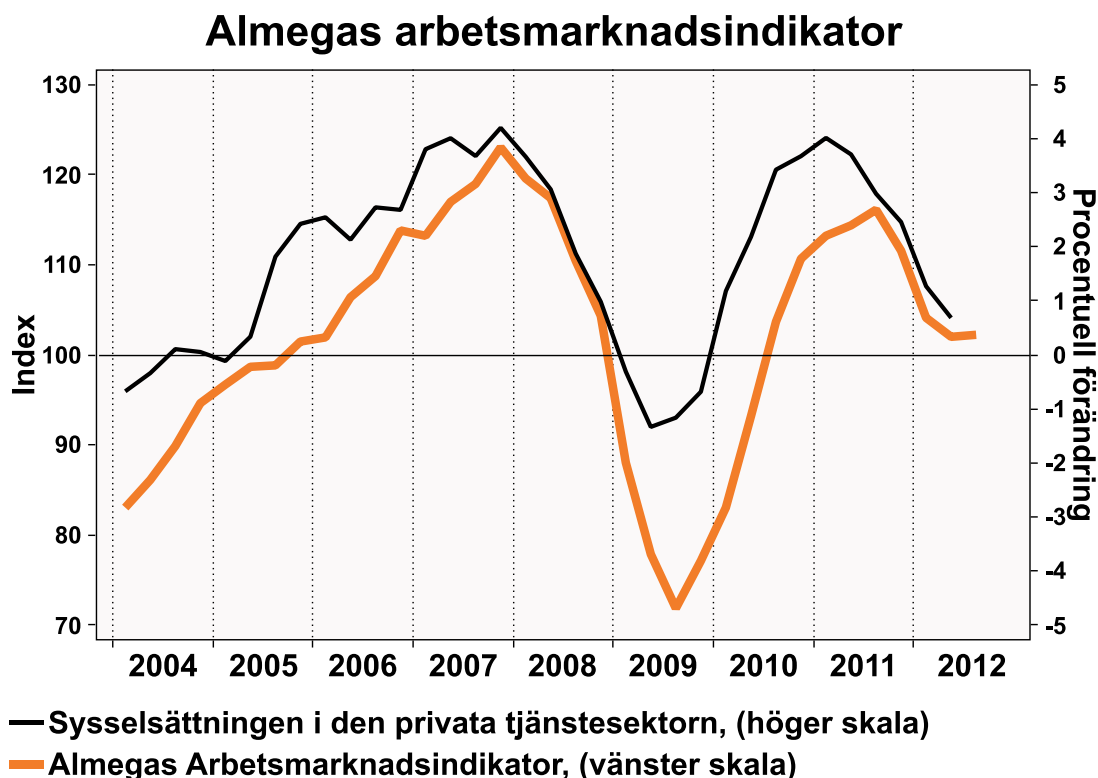
Det finns dock två hinder för att branschen ska expandera ännu snabbare. För det första har sektorn problem med att få tag i branschkompetent personal, vilket är tydligast inom primärvården där nästan hälften av företagen har brist på vårdpersonal. För det andra ser företagen den politiska osäkerheten som det främsta hindret för att expandera ytterligare, mest framträdande inom äldreomsorgen.

3 Svag jobbtillväxt i tjänstesektorn

Almegas *arbetsmarknadsindikator* för tredje kvartalet i år visar att jobbtillväxten fortsätter att vara svag, ungefär lika svag som under andra kvartalet. Då ökade sysselsättningen i den privata tjänstesektorn med 0,7 procent jämfört med motsvarande kvartal förra året, vilket motsvarar en ökning med 14 000 fler sysselsatta. Under helåret 2011 ökade sysselsättningen i tjänstesektorn med 3,3 procent. Ökningstakten trappades gradvis ned under året. Tillväxttakten toppade på 4 procent första kvartalet 2011.

Den överraskande starka tillväxten i svensk ekonomi under första halvåret har även hållit uppe sysselsättningen. Den kommer att visa en något starkare utveckling än vi räknade med i våras, även om ökningstakten skulle mattas av ytterligare under hösten.

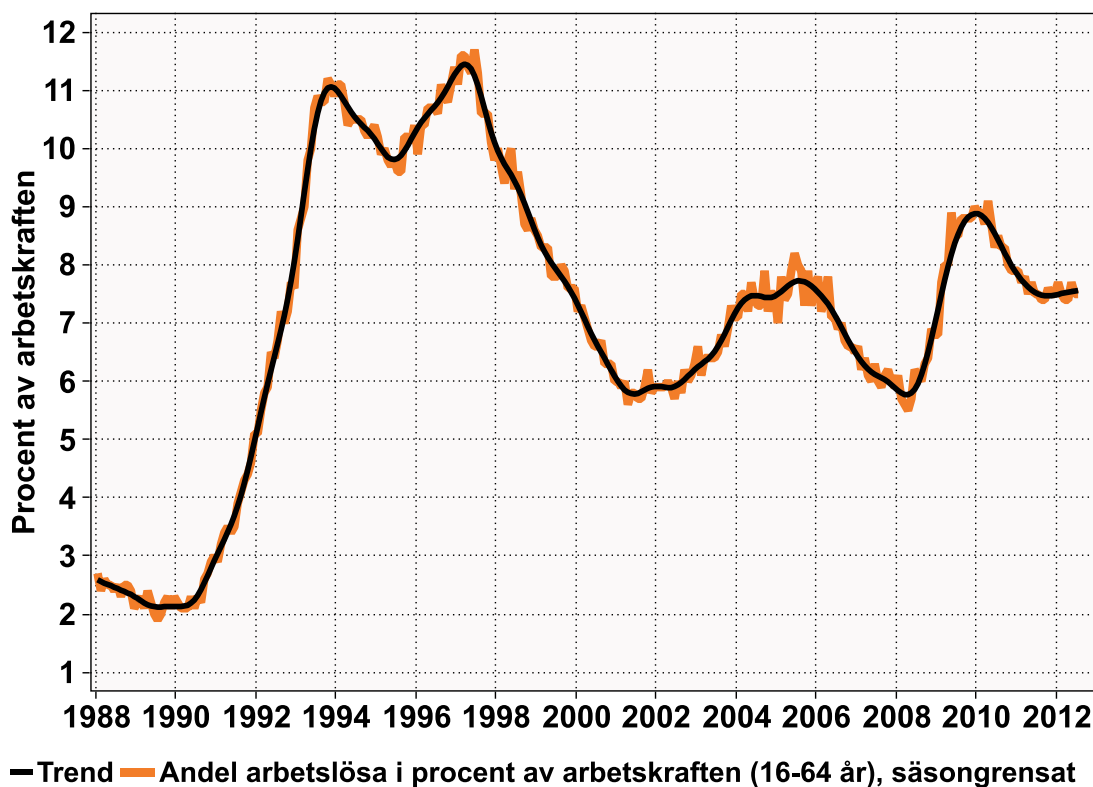
Diagram 8 Arbetsmarknadsindikatorn och den faktiska sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn, förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Almega, KI-barometern, SCB, Macrobond.

Almega räknade i sin senaste prognos för svensk ekonomi i april med att arbetslösheten skulle komma att öka i år, från 7,5 procent i genomsnitt 2011 till 7,8 procent. Den starkare utvecklingen av sysselsättningen under första halvåret än vi räknade med pekar mot en något lägre arbetslöshet än 7,8 procent för helåret 2012.⁶ Antalet arbetslösa i åldrarna 16-64 år i juli uppgick till 367 000, vilket motsvarar en arbetslöshet på 7,0 procent. Säsongsrensats uppgick arbetslösheten i juli till 7,5 procent. Hittills i år uppgår arbetslösheten i dessa åldrar också till i genomsnitt 7,5 procent av arbetskraften enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning.

Diagram 9 Andel arbetslösa i procent av arbetskraften till och med juli 2012, säsongsrensats samt trend

Källa: SCB (AKU), Macrobond.

Den totala sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn uppgick förra året till 2,1 miljoner.⁷ Under 2011 översteg sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn högkonjunkturåret 2007 med 149 000 fler sysselsatta.

⁶ Almega kommer med ny konjunkturprognos i oktober 2012.

⁷ Sveriges totala sysselsättning uppgick 2011 till 4,6 miljoner sysselsatta personer.

Under andra kvartalet i år ökade sysselsättningen främst inom hotell och restaurang med hela 14 000 nya jobb, vilket med stor sannolikhet har att göra med sänkningen av restaurangmomsen i början av året. Priserna på restaurangtjänster har fallit (se vidare sidan 23) och dessutom har sysselsättningen ökat inom branschen tack vare ökad försäljning och ökat utrymme för nyanställningar.

Till skillnad från hotell och restaurang upphörde företagstjänster under andra kvartalet att bidra starkt till ökningen av sysselsättningen inom tjänstesektorn. För första gången sedan år 2009 minskade sysselsättningen i denna del av tjänstesektorn, med 12 000 jobb jämfört med andra kvartalet förra året. Det här kan vara ett tecken på att branschen med en fördröjning i viss grad drabbats av den fortsatt svaga utvecklingen för exportindustrin, men det är också mycket som talar för att den tidigare så positiva trenden brutits av att de kunskapsintensiva företagstjänsterna har fått mer akuta problem i att hitta den kompetens de söker på den svenska arbetsmarknaden. I stort sett alla branscher som ingår i företagstjänster behöver nämligen fortfarande öka antalet anställda, och i relativt stora andelar av företagen inom varje delbransch. Det hör samman med att företagstjänsterna efterfrågas från i stort sett alla sektorer av ekonomin, och de tjänstebanscher som fortfarande håller tillväxten uppe håller rimligen också uppe sin efterfrågan på företagstjänster.

Även om trycket på arbetsmarknaden försvagats behöver flera tjänstebanscher fortfarande öka antalet anställda under tredje kvartalet i år. Det gäller en relativt stor andel av företagen i följande branscher: Datakonsulter, juridiska och ekonomiska konsultbyråer, konsulttjänster till huvudkontor, tekniska konsulter, reklam- och marknadsföring, bemanningsföretag och arbetsförmedling. Samtliga av dessa branscher ingår i definitionen av företagstjänster. De svarar för nära en tredjedel av den totala sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn.

Företagstjänster har bidragit mest av alla delar av tjänstesektorn till jobbtillväxten under de senaste åren, med hela 54 000 fler sysselsatta från 2007, året innan finanskrisen bröt ut, se tabell 2. Inbromsningen under andra kvartalet i år är därför oroande, och talar för att tjänstesektorn kommer att bidra betydligt mindre till jobbtillväxten framöver, det vill säga om de faktorer som dämpat tillväxten för företagstjänster håller i sig. Åtminstone flaskhalsarna på arbetsmarknaden kan väntas ta tid att komma till rätta med. Dessutom syns ännu ingen vändning för industrin, som möter fortsatt svag efterfrågan från stora exportmarknader.

Tabell 2 Förändring av antal sysselsatta jämfört med motsvarande period föregående år

	2:a kvartalet 1000-tal	1:a kvartalet 1000-tal
Tjänsteproducenter	14	26
Hotell och restaurang	14	5
Handel	7	6
Utbildning	5	0
Informations- och kommunikations- verksamhet	3	3
Vård och omsorg med boende, öppna sociala insatser	2	5
Hälso- och sjukvård	1	1
Fastighetsbolag och fastighets- förvaltare	0	0
Finans- och försäkringsverksamhet	-2	-7
Personliga och kulturella tjänster	-2	1
Transport och magasinering	-2	-3
Företagstjänster:		
Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, uthyrning fastighetsservice resetjänster och stödtjänster	-12	16

Källa: SCB, nationalräkenskaperna, 30 juli 2012.

Under årets andra kvartal inträffade alltså ett trendbrott för sysselsättningstillväxten inom företagstjänster, som då visade den mest negativa utvecklingen av antalet sysselsatta jämfört med andra kvartalet 2011, se tabell 2. Under den här perioden var det i stället hotell och restaurang som bidrog mest till ökningen av sysselsättningen i tjänstesektorn under andra kvartalet. Det är en glad nyhet, men för övrigt ser det mycket svagt ut för tjänstesektorn. Detta är oroande, eftersom jobbtillväxten i flera branscher som tidigare bidragit starkt till ökningen av sysselsättningen i tjänstesektorn bromsade in kraftigt under andra kvartalet.

Efter en avmattning av ökningstakten för antalet sysselsatta inom hotell och restaurang under förra året tog ökningstakten fart i början av 2012. Under första kvartalet steg antalet sysselsatta inom branschen med 5 000, och med hela 14 000 under andra kvartalet, jämfört med motsvarande kvartal 2011.⁸ Enligt KI-barometern har utvecklingen blivit ungefär som företagen inom branschen väntat, se diagram 10.

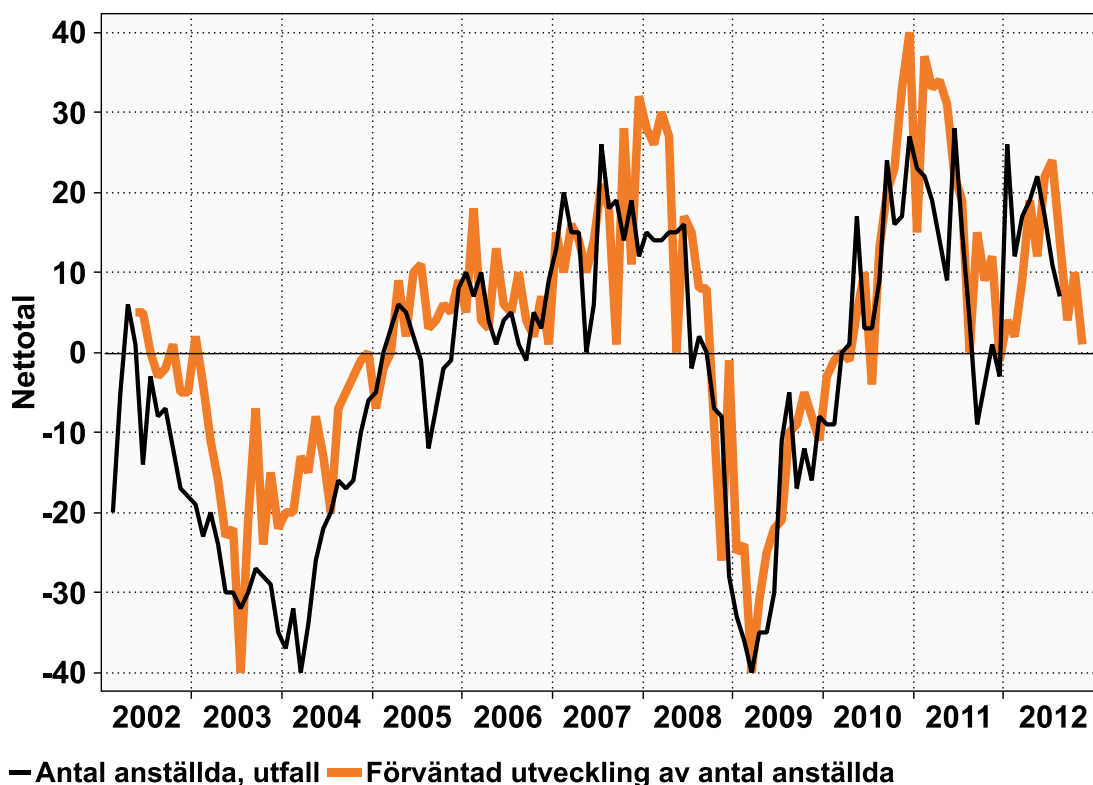
⁸ Enligt SCB, nationalräkenskaperna, 30 juli 2012.

Uppgången i början av året beror med största sannolikhet på sänkningen av restaurangmomsen från januari, som ökat företagens utrymme för att nyanställa.

Regeringen har gjort en skattning av hur mycket sysselsättningen inom restaurangbranschen varaktigt kommer att öka till följd av momssänkningen, och kommit fram till cirka 4000 fler sysselsatta. Den begränsade ökningen hör samman med att en momssänkning på längre sikt normalt leder till stigande löner som i sin tur leder till stigande priser, och att en del av den positiva effekten på sysselsättningen minskar.

Företagen inom hotell och restaurangbranschen har nu skruvat ned sina förväntningar om deras anställningsplaner under de närmaste tre månaderna, se diagram 10. Hotellbranschen som räknar med personalneddragningar, medan restaurangbranschen fortfarande räknar med en ökning, och inom en tredjedel av företagen. Drygt hälften räknar med oförändrat antal anställda.

Diagram 10 Förändringen av antal anställda inom hotell och restaurang, netttotal

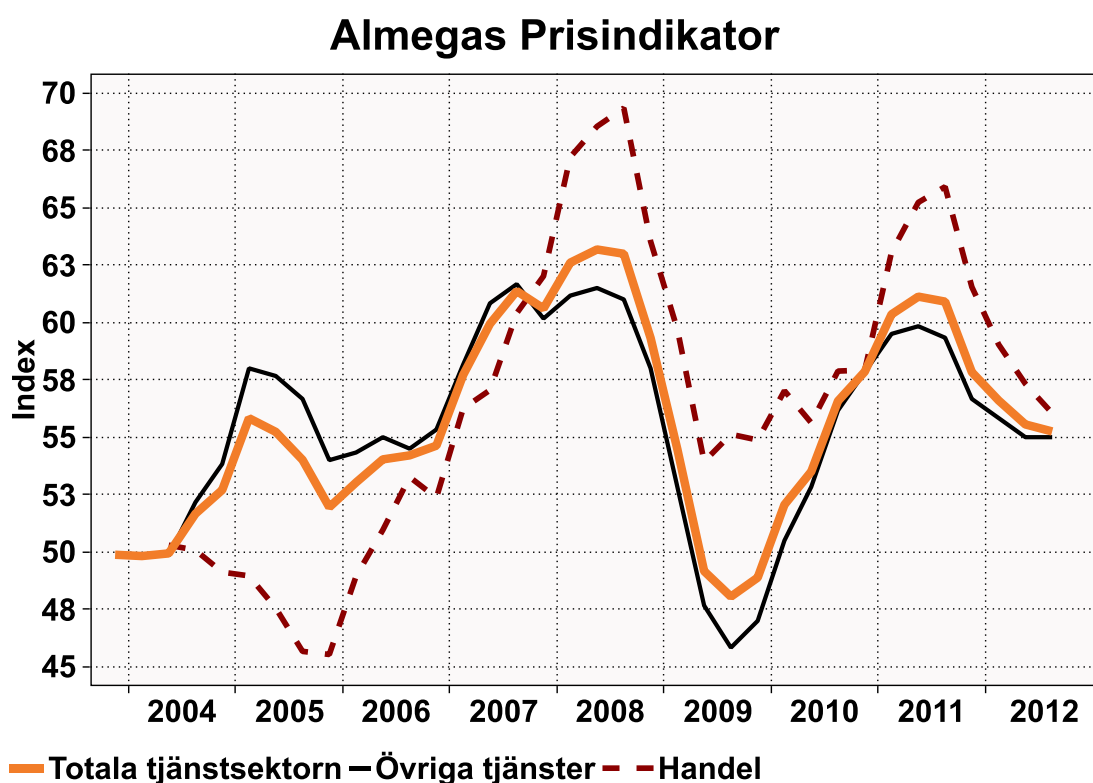

Källa: KI-barometern, Macrobond.

4 Priserna fortsätter att öka men i allt långsammare takt

Almeegas *prisindikator*⁹ indikerar en fortsatt prishöjning bland tjänsteföretagen, dock i en allt långsammare takt. Avmattningen av prishöjningarna påbörjades för ett år sedan och väntas nu fortsätta även under tredje kvartalet i år. Indikatorn ligger på 55,3 vilket är en nivå som indikerar fortsatta prishöjningar men i en mindre andel av företagen jämfört med föregående kvartal.

Diagram 11 Tjänsteföretagens förväntade prisförändringar tredje kvartalet 2012

Källa: KI-barometern, Almega, KI-barometern.

Prisindikatorn pekar på långsammare prisökningar inom framförallt handeln. För övriga tjänster väntas prisökningstakten under tredje kvartalet ligga kvar på samma nivå som under föregående kvartal, se diagram 11.

⁹ Prisindikatorn visar förändringar mellan innevarande och kommande kvartal, det vill säga den är inget mått på prisnivån utan visar om priserna väntas öka eller minska. Är index över 50 indikerar det en ökning av priserna och under 50 innebär en nedgång. Ett indexvärde på 50 innebär ungefär oförändrade priser, alltså att andelen som planerar höja priserna är lika stor som andelen som planerar prissänkningar, eller att samtliga angett oförändrade priser.

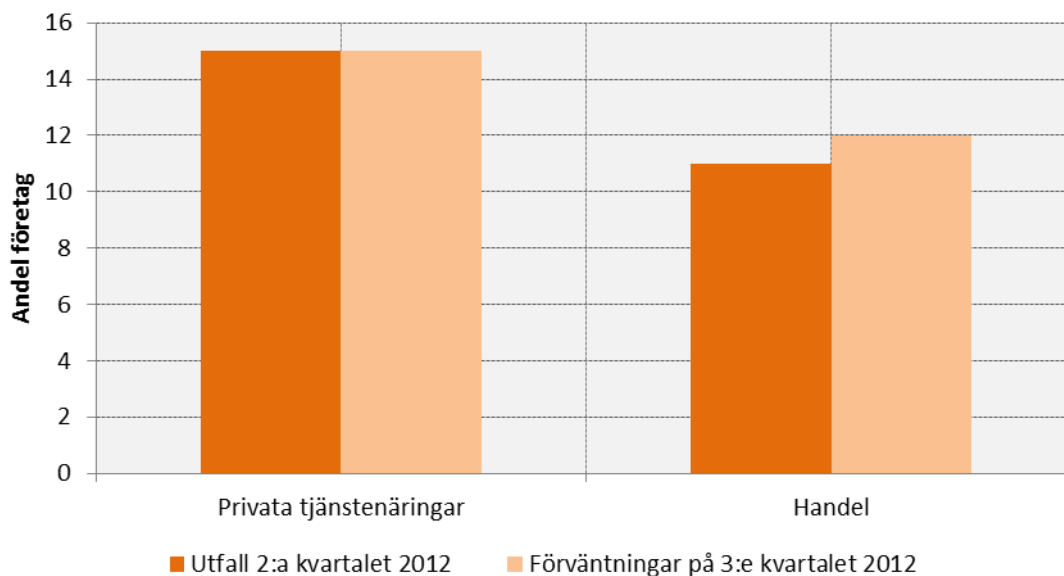
Det var inom handeln som flest företag sänkte sina priser under andra kvartalet, och då främst bland butiker för kommunikationsutrustning, kultur och fritidsartiklar samt heminredning och husgeråd. Inom restaurangbranschen ändrades priserna inte mycket jämfört med första kvartalet. Under första kvartalet sänkte 37 procent av företagen sina priser medan det under andra kvartalet enbart var 6 procent som sänkte sina priser, att jämföra med 16 procent som höjde priserna. Vår tolkning av denna utveckling är att priserna sänktes främst i början av året i samband med momssänkningen inom branschen, och att priserna fortfarande är relativt låga jämfört med innan årsskiftet.

Enligt SCB stod prisnivån (enligt KPI restaurang) still mellan maj och juni. Normalt stiger priserna något mellan dessa månader. Det innebär att prisnivån nu ligger cirka 2 procent lägre än i december 2011, månaden innan restaurangmomsen sänktes. Enligt konjunkturinstitutet bedöms 30 procent av momssänkningen ha slagit igenom på konsumentpriserna¹⁰. Det vill säga, endast en del av momssänkningen har förts vidare ut till konsumentledet.

Jämfört med förväntningarna på andra kvartalet var det en lägre andel företag i tjänstesektorn som verkligen genomförde prishöjningar under perioden, 15 procent inom privata tjänstenäringsar samt 11 procent inom handeln. Att jämföra med förväntade 18 (privata tjänstenäringsar) respektive 17 (handeln) procent. Företagen fortsatte alltså att överskatta den framtida prisutvecklingen. Nu är andelen tjänsteföretag som räknar med prishöjningar under tredje kvartalet ungefär lika stor som andelen som faktiskt höjde priserna under andra kvartalet, se diagram 12. Skillnaden är visserligen stor mellan olika tjänstebanscher, men Almegas prisindikator pekar på en fortsatt avmattning av prisökningstakten totalt sett. En av orsakerna till detta är den fortsatt svaga konjunkturen i omvärlden som påverkar företagens och hushållens investeringar respektive konsumtion.

10 Perioden december 2011 till april 2012, Konjunkturinstitutet, Kortsiktiga prisseffekter av sänkt mervärdesskattesats på restaurang- och cateringtjänster, Juni 2012

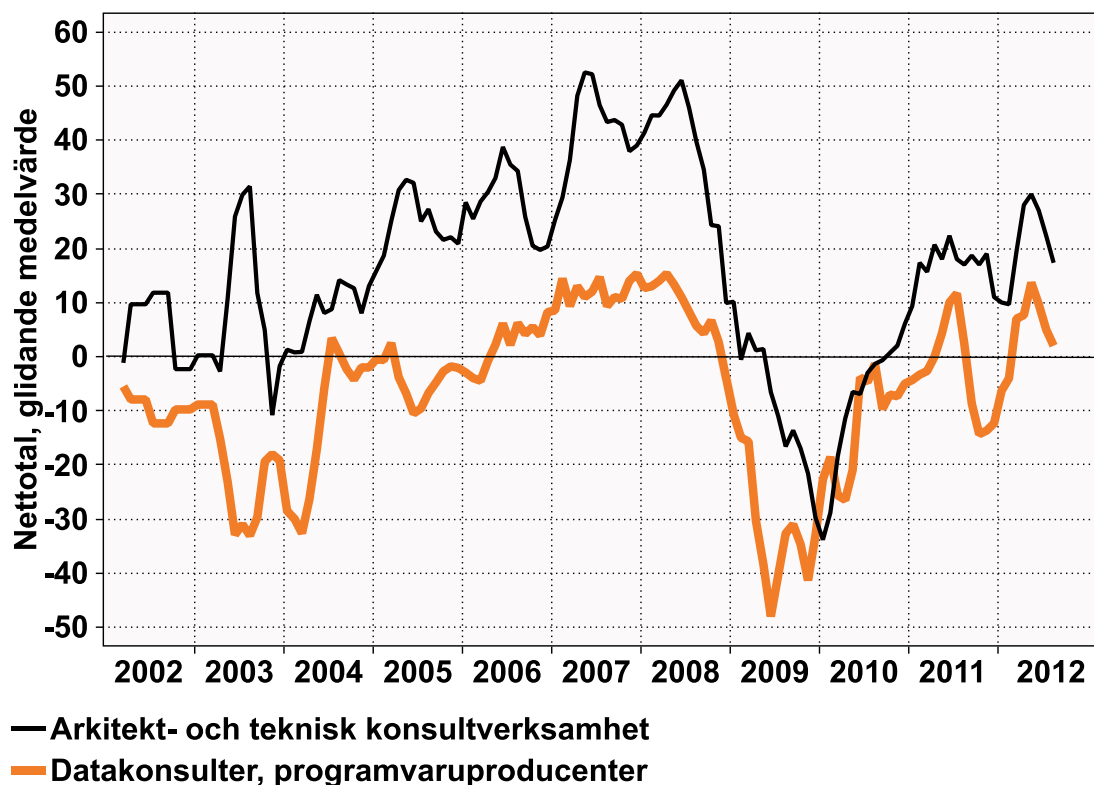
Diagram 12 Andel företag som höjt sina försäljningspriser 2:a kvartalet 2012, samt förväntningar om prishöjningar under 3:e kvartalet

Källa: Konjunkturinstitutet

Endast 10 procent av företagen inom datakonsultbranschen genomförde prisökningar under andra kvartalet, vilket enbart är en tredjedel så många som förväntat sig höja sina priser. Bland arkitekter och teknikkonsulter var det också en mindre andel företag som genomförde prisökningar, 28 procent jämfört med förväntade 36 procent. Under tredje kvartalet väntar sig en större andel företag än under andra kvartalet inom båda dessa branscher att kunna höja sina priser. Utfallet för juli och augusti talar emellertid för en sämre prisutveckling under tredje kvartalet än väntat, se diagram 13.

Diagram 13 Försäljningspriserna, utfall, netttotal, glidande medelvärde, 2002 - augusti 2012

Källa: KI-barometern, Macrobond.

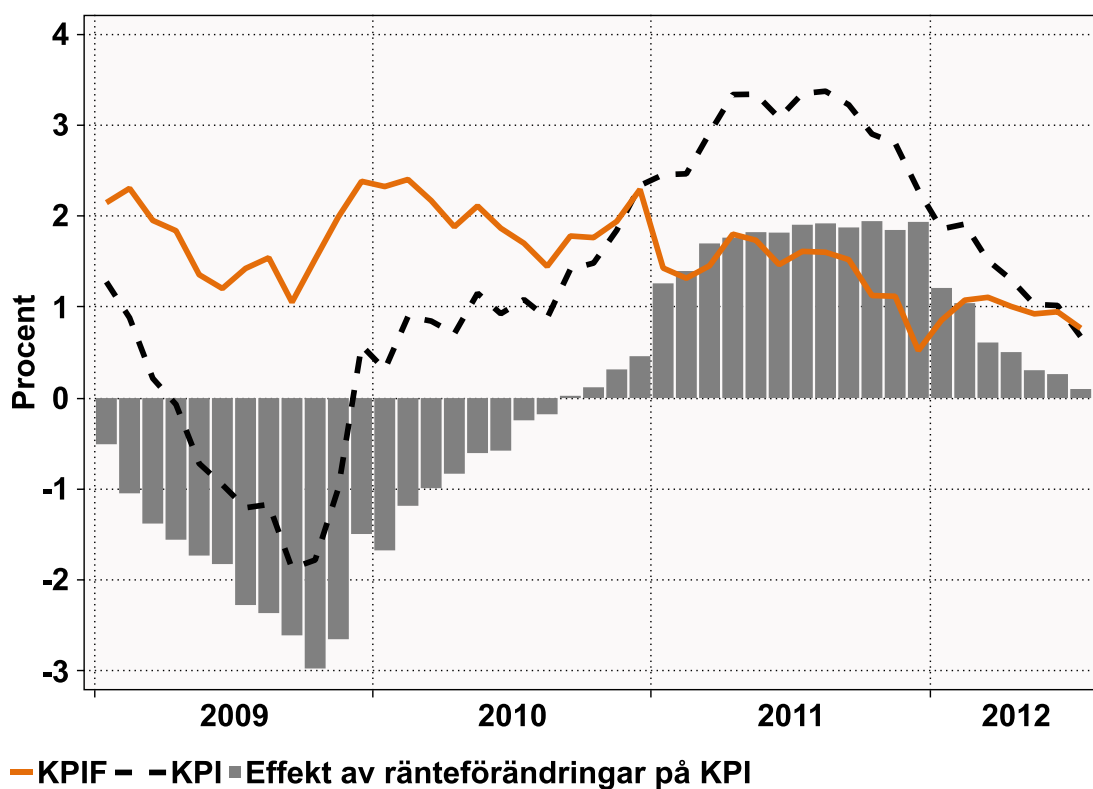
Hälso- och sjukvård har som tidigare nämnts haft starkast tillväxt bland de privata tjänstebanschererna hitintills i år. Inom all tre delbanschererna; Primärvård, äldreomsorg och personlig assistans har priserna, enligt Vårdföretagarnas vårdbarometer,¹¹ ökat under första halvåret i år. Lönsamheter har däremot dämpats något jämfört med första halvåret 2011. Under andra halvåret räknar dock banschen med en avmattning av prisökningstakten.

Inflationen som avser konsumentpriser, KPI, fortsätter att mattas av. I juli låg tolv månaderstakten för KPI på 0,7 procent, att jämföra med 1,0 procent i april. Ökade boendekostnader, prisuppgång på livsmedel, tobak och transporter bidrog uppåt med 0,2 procentenheter vardera.

¹¹ Konjunkturbarometer för vård- och omsorgssektorn, vår/sommar 2012, Vårdföretagarna. Svaren i undersökningen samlades in under perioden 9 maj 13 juni och andelen svarande av tillfrågade verksamhetsställen uppgår till 78 procent. Undersökningen baseras på ett urval om ca 480 verksamhetsställen.

Det är framförallt ökade hyreskostnader som ligger bakom de högre boendekostnaderna. Högre räntekostnader bidrar all mindre till inflationstakten. Räntornas uppdragande effekt på KPI har minskat sedan januari i år, se diagram 14, och väntas som Almega tidigare påpekat¹², helt falla bort under tredje kvartalet i år i takt med att ränteförändringarna jämfört med motsvarande period förra året blir allt mindre. Eftersom räntorna steg under förra året, men började falla något efter att reporäntan sänktes i december, väntas de inom ett par månader hamna på samma nivå som motsvarande period förra året och drar därmed inte längre upp KPI. Under andra kvartalet bidrog bolåneräntorna uppåt med endast 0,1 procentenheter till KPI-ökningen.

Diagram 14 KPI, KPIF¹³ samt räntornas effekt på KPI

Källa: SCB, Macrobond

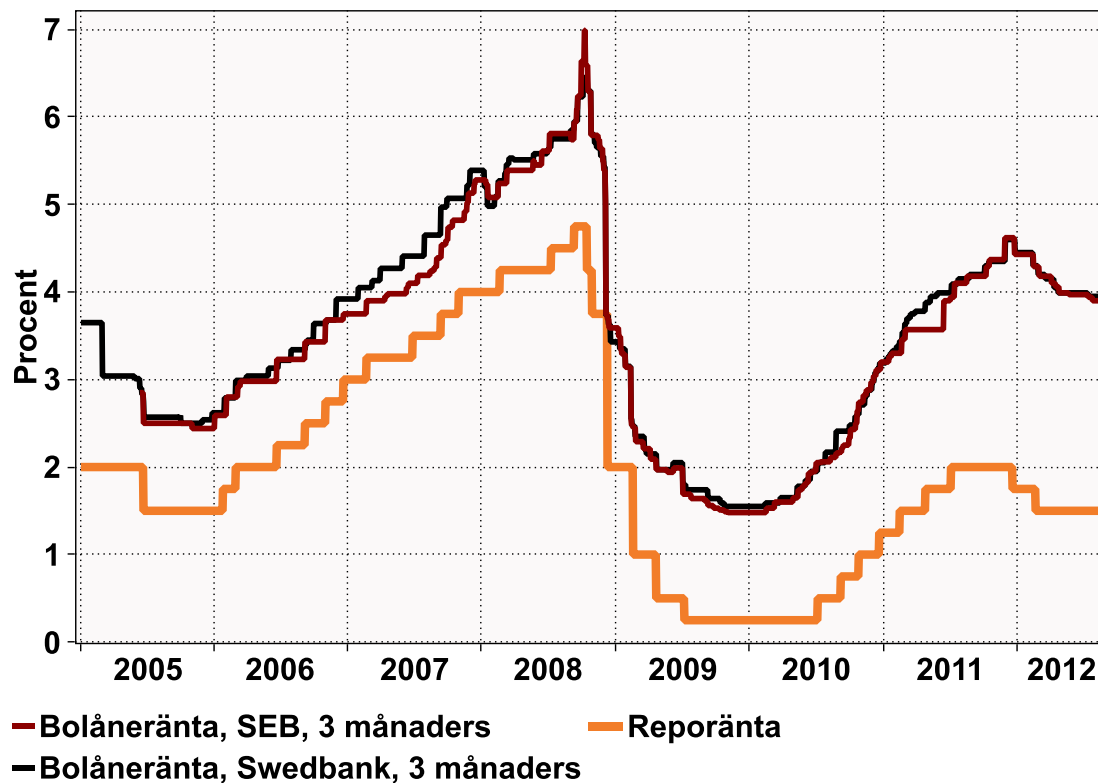
Bolåneräntorna har sedan december förra året sjunkit med ungefär lika mycket som reporäntan sänkts under samma period, det vill säga 0,5 procentenheter. Skillnaden mellan bolåneräntorna och reporäntan har emellertid stigit under de senaste två åren. Riksbanken lämnade reporäntan oförändrad på 1,5 procent i juli och räknar med att hålla kvar räntan på denna nivå i drygt ett år framöver innan höjningar inleds. Almega

¹² Almega Tjänsteindikator, Kort konjunkturavmattning i tjänstesektorn?, Juni 2012

¹³ KPIF är KPI med fast bostadsränta

räknar däremot med ytterligare en sänkning av reporäntan i år innan den vänder uppåt igen i slutet av 2013, enligt Almegas senaste bedömning.

Diagram 15 Reporänta samt 3 månaders bolåneränta i Swedbank och SEB, 2005-2012

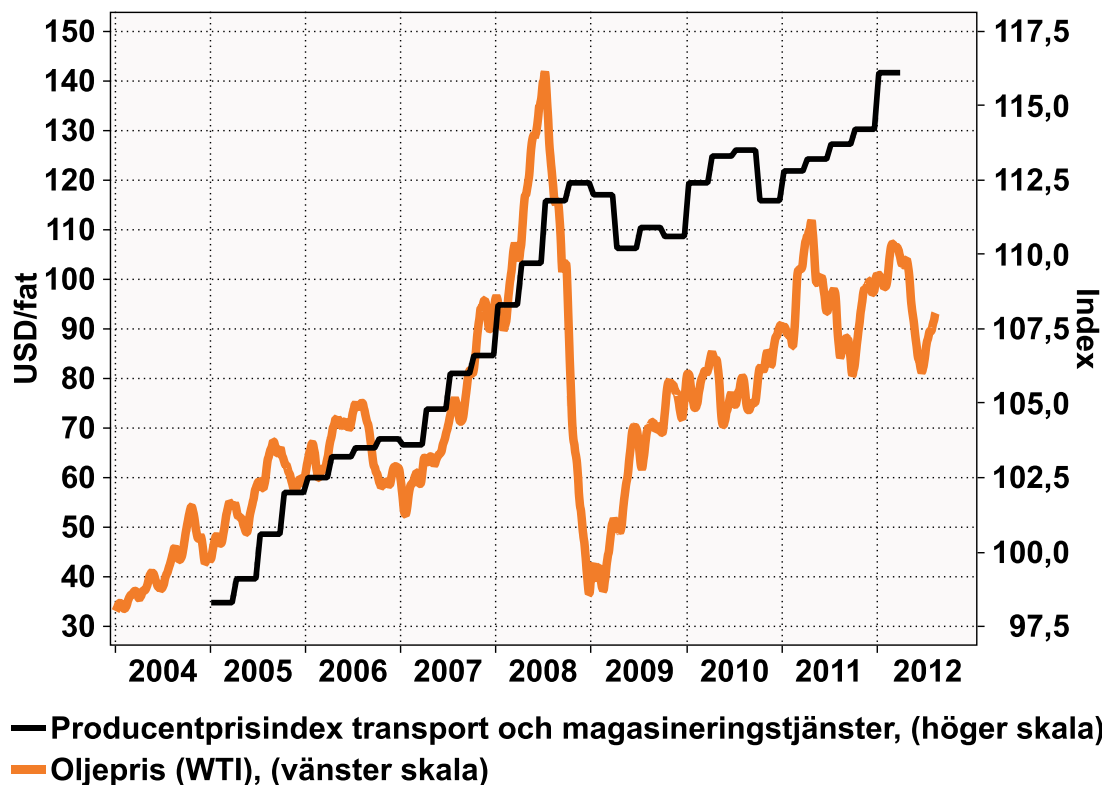
Källa: Riksbanken, Macrobond

Inom transporter är det, enligt KI-barometern, framförallt höjda bensinkostnader samt höjda priser på transporttjänster som bidragit till de ökade priserna. Lägre priser på rekreation och kultur, framförallt hemelektronik, motverkade uppgången i inflationen och bidrog negativt med 0,3 procentenheter.

Räknar man bort effekten av ränteförändringar (KPIF) låg inflationstakten i juli på en något högre nivå, 0,8 procent jämfört med KPI på 0,7 procent.

Stigande oljepriser bidrar till de ökade priserna inom transportbranschen. Efter att oljepriset fallit kraftigt under våren och försommaren har det sedan slutet av juni stigit till den högsta nivån på tre månader. Brist på nordsjöolja, orkaner i Mexiko samt oroligheter i Syrien och Sudan bidrar till att driva upp oljepriset.

Diagram 16 Råoljepris samt Producentprisindex för transport- och magasineringstjänster 2004-2012

Källa: SCB, Macrobond

De högre livsmedelspriserna orsakas bland annat av att det varit kraftig torka i USA under årets första halvår vilken lett till höjda världsmarknadspriser på vete, majs och sojabönor. Arealer motsvarande Belgien och Luxemburgs sammanlagda yta har förstörts. Skörden väntas nu bli den sämsta sedan 1995/1996. Majs är också viktigt för djurfoderproduktion vilket innebär att fortsatt höjda priser även kan leda till stigande köttpriser. Priset på majs drivs även upp av att en stor del av majsutbudet används till etanolproduktion. Hur livsmedelspriserna utvecklar sig framöver beror dels på omvärldskonjunkturen samt hur stor del av skördebortfallet som marknaden redan prisat in. Dessa faktorer kan få priserna att sjunka igen.

Jämfört med juni sjönk KPI med 0,4 procentenheter i juli. Till den senaste månadens nedgång bidrog främst lägre, säsongsnormala, kostnader på kläder, samt även lägre kostnader på el och grönsaker. Nedgången motverkades av högre priser på paketeresor och transporter. Det senare framförallt beroende på ökade kostnader för bensin.

almeGa

Banar väg för tjänsteföretagen